

LLUITA I TREBALL

EL MOVIMENT OBRER
AL PRAT 1917-1978

Ajuntament del
Prat de Llobregat

Amb el suport de:

LLUITA I TREBALL

EL MOVIMENT OBRER
AL PRAT 1917-1978

Lluís Tejedor
Alcalde del Prat de Llobregat

Estem vivint la primera dècada del segle XXI, amb les incerteses i les esperances que ens provoquen un present canviant i un futur que es dibuixa amb grans canvis socials, econòmics i polítics. En aquest encreuament de transformació, sens dubte, hem de mirar endavant i estar preparats per afrontar nous reptes, però també hem de mirar enrere per conèixer i entendre el nostre passat més recent.

Amb aquest ànim, l'Ajuntament del Prat ha impulsat diversos esdeveniments per difondre i recuperar la memòria històrica del moviment obrer i de les organitzacions sindicals al nostre municipi, fonament de la societat que ara som i un dels principals motors de transformació dels segles XIX i XX.

Aquest catàleg és el resum d'una exposició en què volem retre homenatge als treballadors i treballadores protagonistes directes dels anys de lluita obrera, al moviment obrer pratenc i a la seva valuosa aportació en la conquesta i defensa dels drets i llibertats de la classe treballadora.

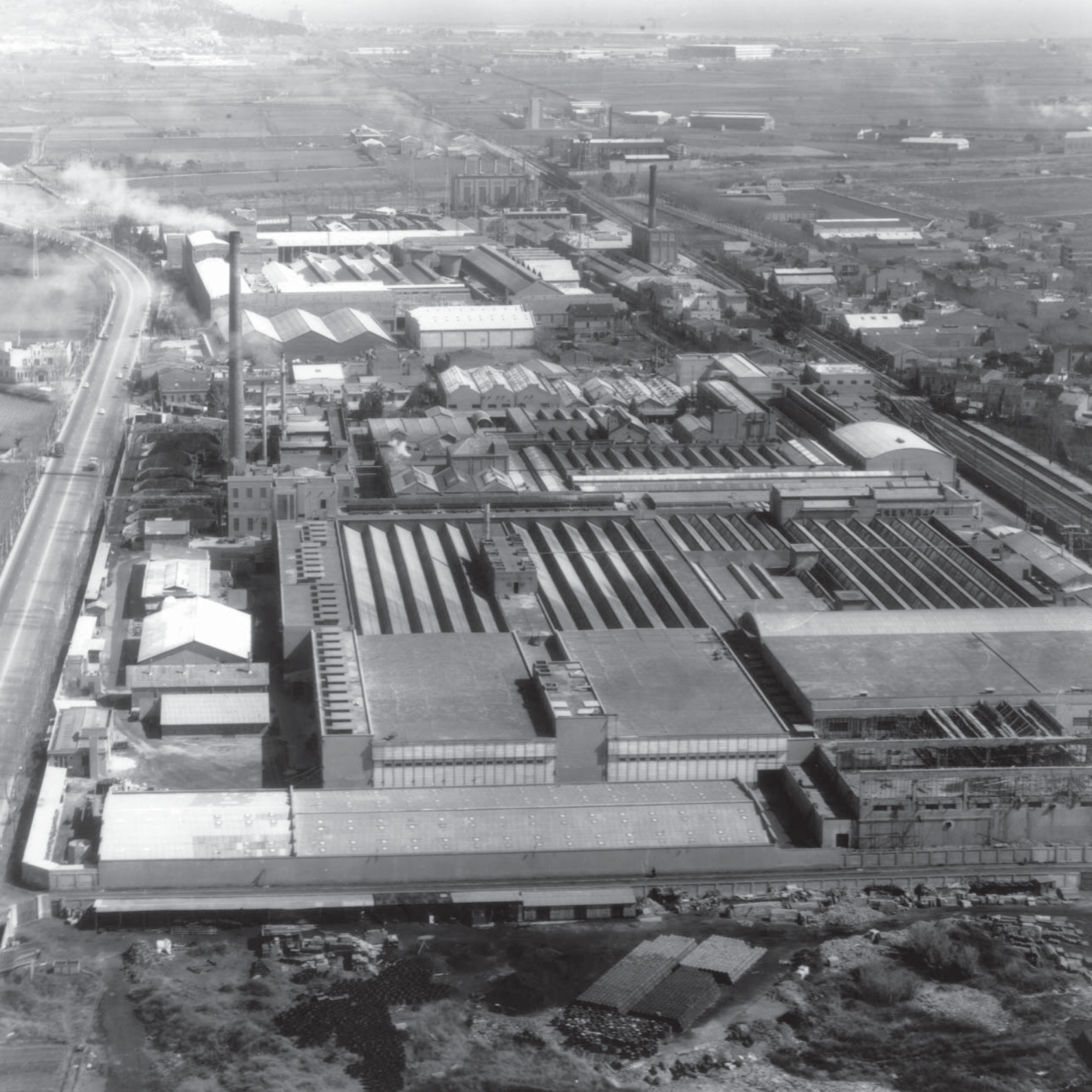
La funció dels actes sobre el moviment obrer que s'organitzen és donar a conèixer a les generacions més joves, el nostre passat més recent, per tal que puguin entendre millor la construcció del Prat en el qual viuen, el Prat d'avui.

Volem crear un marc de debat i reflexió pel que fa al moviment obrer en el passat, però també en el present. D'ahir, hem de rescatar de la memòria la lluita i la contribució en

la consecució dels drets dels treballadors i treballadores, la seva relació i participació en la lluita política durant la dictadura i els moviments populars. De la realitat actual, hem de debatre i repensar les noves formes de capitalisme, el moviment obrer en democràcia, el sindicalisme avui...

No podem malbaratar l'esforç i la lluita dels homes i les dones que van aconseguir els drets i les millores socials de què gaudim avui, sinó que hem de continuar repensant i traçant nous camins que ens permetin mantenir l'estat del benestar i avançar cap a una societat encara més justa.

A tots els treballadors i treballadores que amb la vostra lluita i el vostre esforç ens heu aplanat el camí, moltes gràcies.

LA LLUITA PEL TEMPS

La lluita per la jornada laboral de vuit hores és una de les primeres grans fites de l'obrerisme. Des del seu inici, a les dues grans fàbriques del Prat ja hi estava implantada. Es treballava de dilluns a dissabte i només es descansava el diumenge i les diades assenyalades, tot i que, com que les

màquines no paraven, calia pagar un incentiu per cobrir aquests torns. Els primers anys no hi havia vacances.

Les condicions de treball a La Seda eren millors que a les altres fàbriques perquè els empresaris holandesos implantaven reglaments semblants als

que aplicaven en el seu país, on la legislació social era més avançada. L'any 1933, el reglament de La Seda incorporà set dies festius retribuïts per als seus treballadors.

El principal element de control de la classe treballadora es donava en la manera com es contractava el personal. L'empresa no tenia cap restricció legal i podia agafar a qui volgués, fins i tot exigint, com així es va fer durant anys, la presentació de referències. L'acomiadament era lliure sense necessitat de cap justificació.

1. Cilindres de refinament de La Papelera Española.

2. Sala de lligat de La Seda de Barcelona.

3. Preparació de pastes a La Papelera Española.

LES CONDICIONS DE TREBALL

En algunes seccions de les fàbriques, les condicions de treball, com els llargs torns, la duresa de l'activitat i la toxicitat d'alguns dels materials emprats en la producció, comportaven risc per a les persones. Tot plegat feia freqüents els accidents i les malalties laborals.

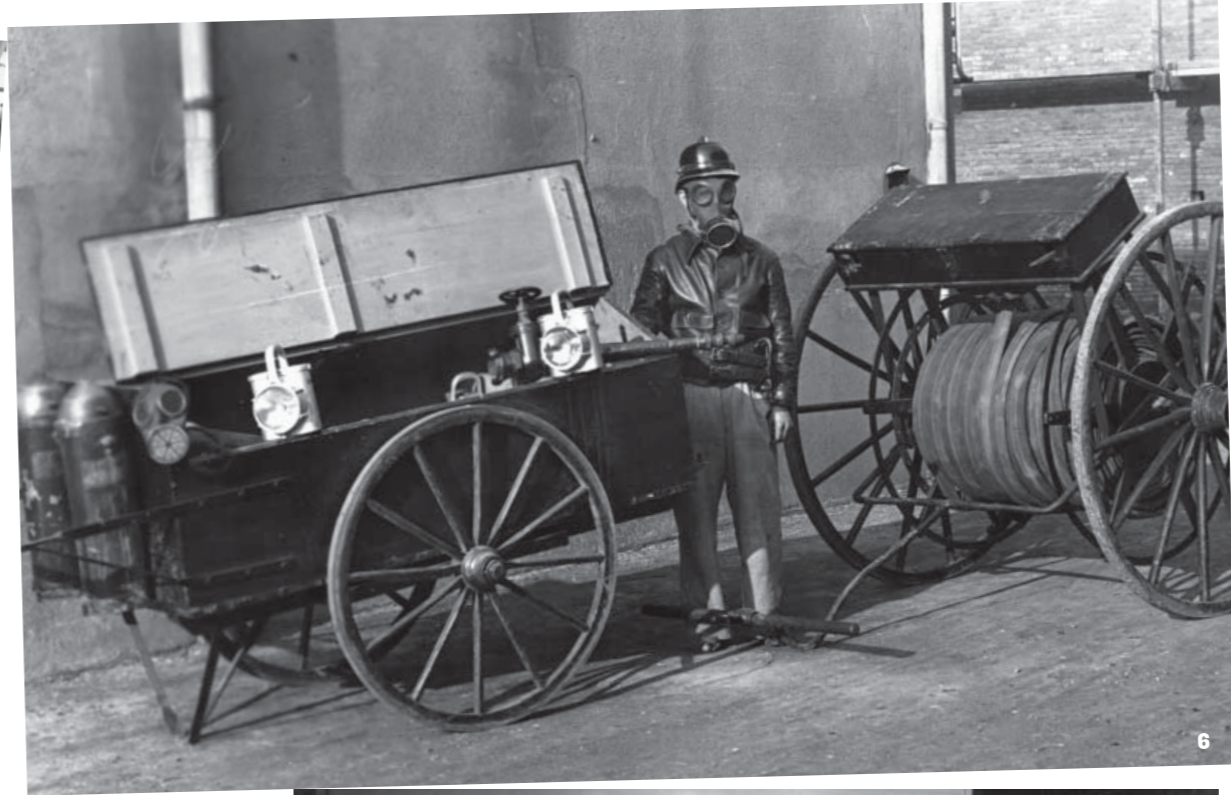
Per no haver de parar màquines o no haver de fer substitucions, a moltes seccions, tot i el dret de mitja hora per dinar, els treballadors havien de fer l'àpat en el mateix lloc de treball i sense deixar de vigilar la maquinària i la producció.

Les primeres reivindicacions obreres aniran destinades a aconseguir millores en aquestes condicions, com ara, temps de descans, habilitació de menjadors i mesures i elements de protecció externs per manipular productes perillosos.

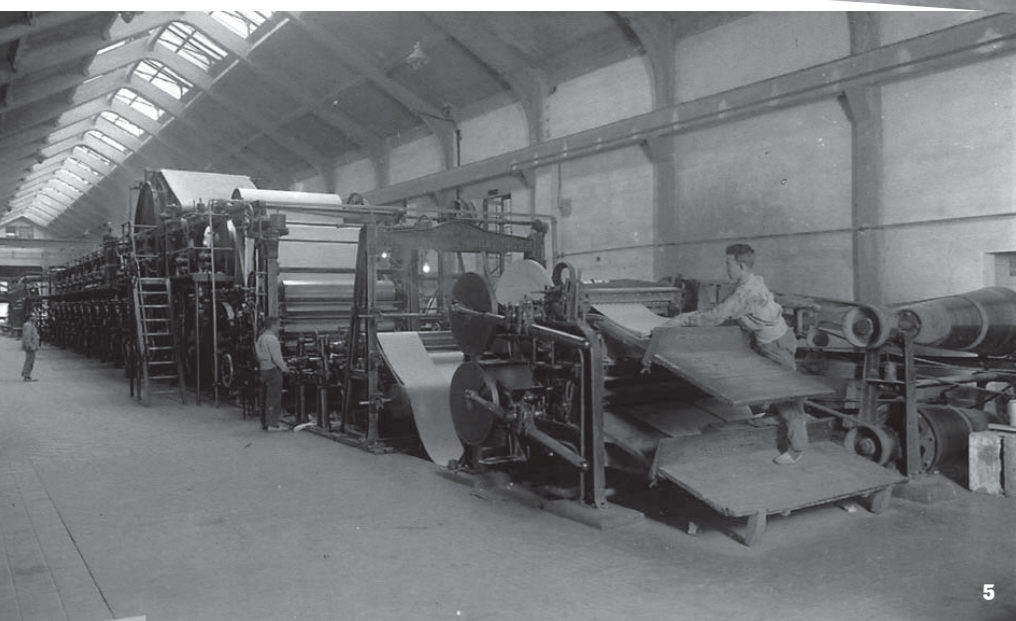

4

6

5

4. Treballadors de La Seda a la sala d'assecar.

5. Màquina contínua de cartró de La Papelera Española.

6. Servei de bombers de La Seda.

7. El 1941 La Seda inaugura una moderna infermeria per atendre el seu personal.

8. Treballador de tallers a La Seda.

7

8

La Dictadura de Primo de Rivera, que imposà lleis i un fort control policial per limitar l'activitat sindical, al Prat va tenir com a conseqüència el fre en el desenvolupament de la CNT, que s'havia iniciat amb la posada en marxa de La Papelera, i el retard, fins a finals dels anys vint, de la implantació de la UGT.

La República revitalitzà el sindicalisme, en legalitzar el sindicats i despenalitzar la vaga. Per primer cop, alguns obrers que havien ingressat en partits polítics accedien al govern municipal.

En aquest marc democràtic, hi hagué una gran diversitat d'objectius i d'actuacions, que es posaren en evidència en els grans conflictes del juliol de 1931, el desembre de 1933 i la primavera i l'estiu de 1936, que van suposar un repte frontal a la jove República i en els quals tingué un paper decisiu el sector més radical de la CNT.

LA VIA REVO LUCIO NARIA

9. Material confiscat als vagues durant els incidents que van acompanyar la vaga de juliol de 1931.

10. La Seda i La Papelera, juntament amb les autoritats locals, van finançar la construcció d'una caserna de la Guàrdia Civil tocant a l'actual avinguda de Castelldefels.

11, 12. Guàrdies civils vigilant les instal·lacions de La Seda com a conseqüència de la vaga de 1931.

GUERRA O REVOLUCIÓN

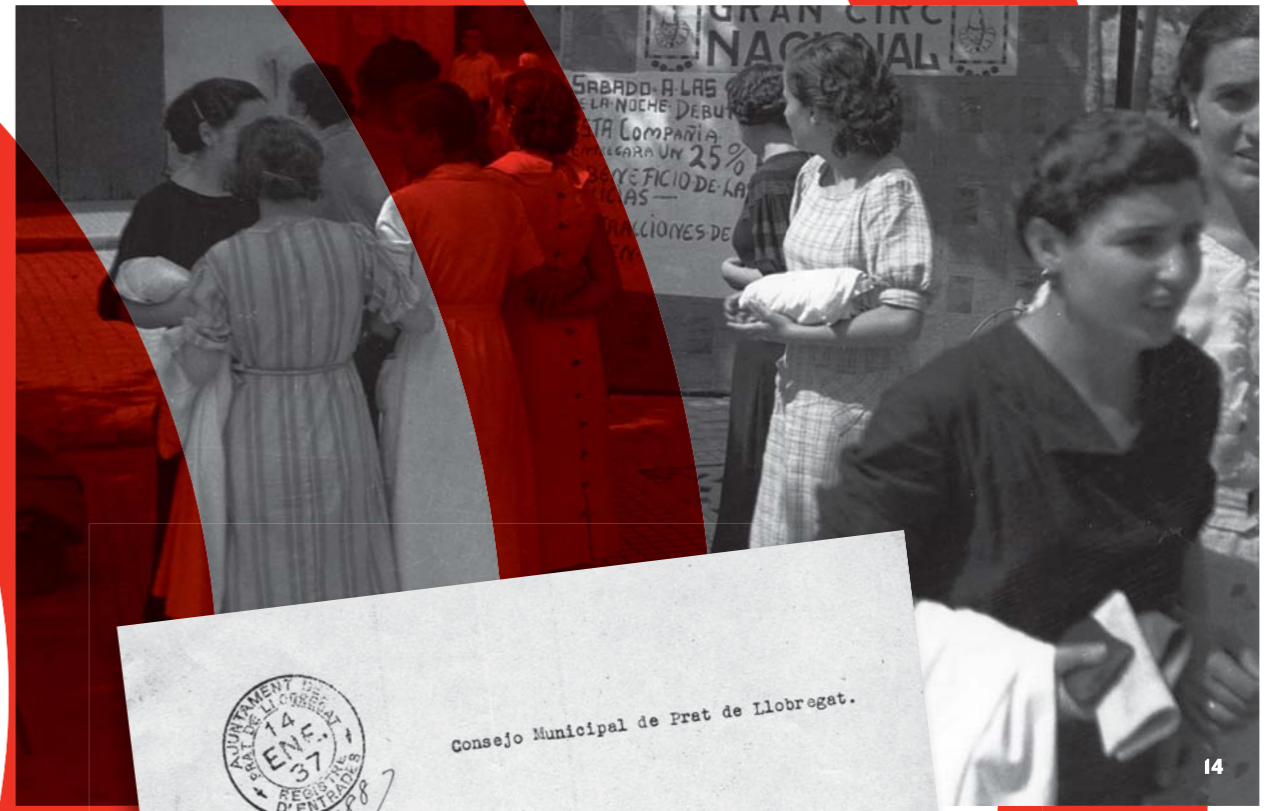
Rebuda la comunicació num.173, d'aquella On Conselleria, data quinze dels corrents, assaventent que la quantitat de gasolina que ha correspost a aquest Municipi, degut a la restricció que impen les circumstancies actuals, es de 357 litres diaris, m'acompleix posar al vostre coneixement que, estudiant l'assumpte amb aquell esperit de sacrifici que les circumstancies impen i tenint-hi en compte les minimes necessitats de l'Industria i el Comerç locals; la primera de les quals compta amb dos f'abriques: "LA SEDA DE BARCELONA S. A.", Industria colectivitzada, que ocupa uns 1.500 obrers i "LA PAPELERA ESPAÑOLA C.A.", també colectivitzada en la que treballan actualment uns 550 operaris; les igualment imprescindibles necessitats de l'Agricultura, també en la seva totalitat colectivitzada, a l'igual que els transports; reunite en aquesta Conselleria els representants dels respectius Comitès i Sindicats i després de detingudament estudiat el cas, han convingut en elevar a aqueixa Conselleria el present escrit, per a recabar que fent-vos carrec de les circumstancies exposades us serviu disposar que la quantitat de gasolina que com a minima necessari per al consum d'aquest poble s'assenyali sia la de quinze mil litres, en lloc dels deu mil setcents deu assenyals, el que solsament representa un augment de quatre mil dos cents noranta litres al mes.

El Prat

En esclatar la Guerra Civil, l'actitud de molts col·lectius es radicalitzà amb gravíssimes mostres de violència.

Malgrat les dificultats del moment, les autoritats locals van intentar controlar i organitzar la situació. Els sindicats van tenir un protagonisme decisiu en l'àmbit econòmic. Les indústries van ser colectivitzades i gestionades per les organitzacions obreres. També van ser colectivitzades les terres i les indústries ramaderes.

La prolongació i la duresa de la guerra anà afeblint l'entusiasme i la solidaritat dels primers mesos. El poder local s'erosionava per les divisions, la manca d'aliments s'agreujava i es posaven en evidència les contradiccions de l'esperit revolucionari.

Consejo Municipal de Prat de Llobregat.

Estimados compañeros:

Encontrándose esta fábrica en situación desfavorable para la continuidad de su trabajo por carencia de carbones, hemos estudiado la posibilidad de consumo de leña, cosa que tambien se nos hace imposible obtener, por las grandes cantidades que necesitamos; y para que pudiéramos ayudar a las leñas llegadas de fuera, solicitamos de vuestro Consejo Municipal, estudies la manera de podernos conceder la tala de árboles de orilla del rio de este Municipio.

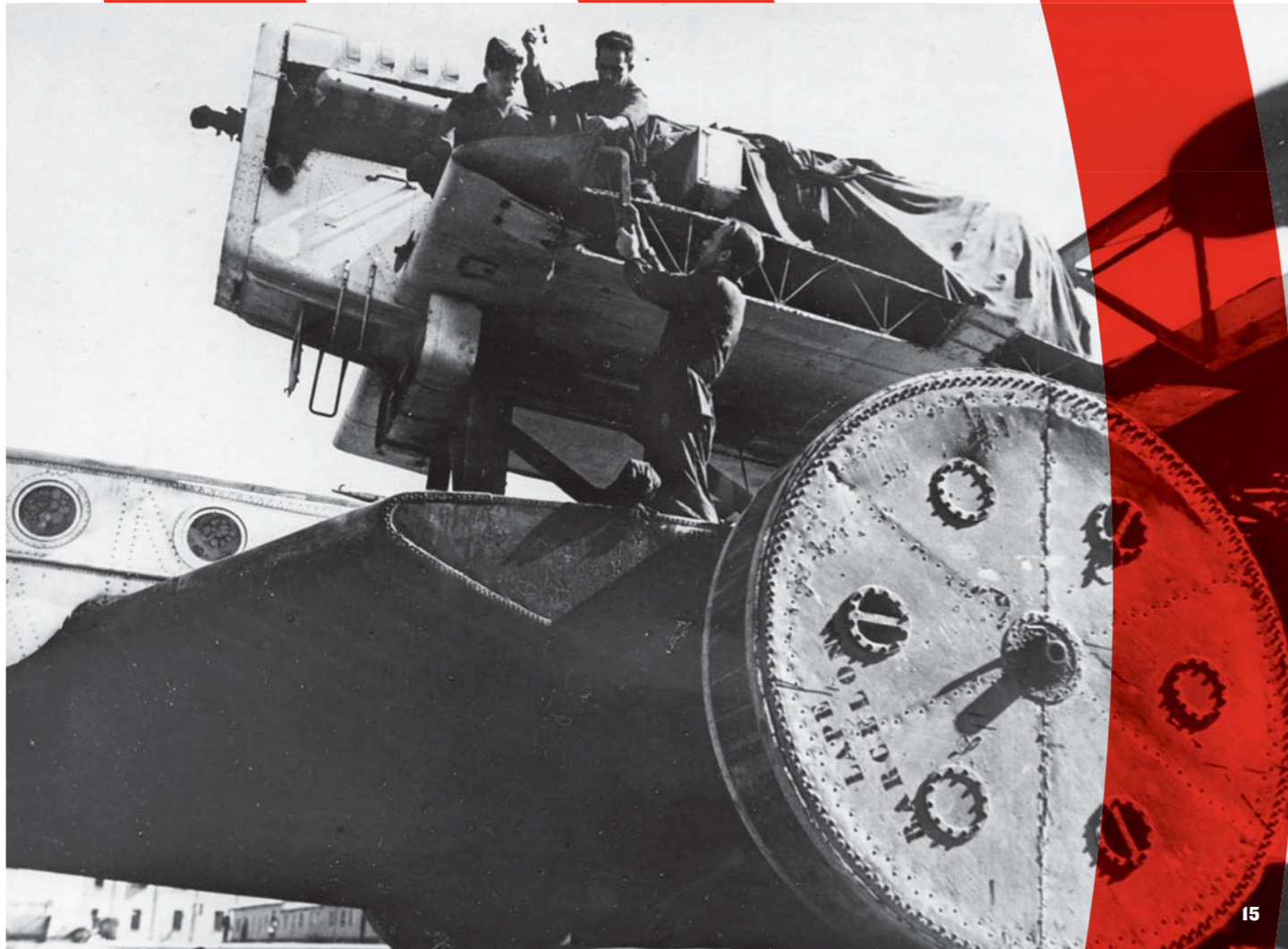
Creemos sabreis interpretar nuestros deseos y esperamos una fevorable contestación a los mismos.

Prat de Llobregat, 13 de enero de 1.937

COMITÉ OBRERO DE CONTROL EN LA FABRICA DE PRAT DE LLOBREGAT DE LA PAPELERA ESPAÑOLA, C. A. C.N.T.-U.G.T.

13. El coronel Felipe Díaz Sandino, cap de la base militar del Prat, es convertí en un heroi popular per la seva contribució al fracàs de l'aixecament militar a Barcelona.

14. Treballadors de La Seda davant l'anunci d'una funció en benefici dels milicians que lluitaven al front (1936).

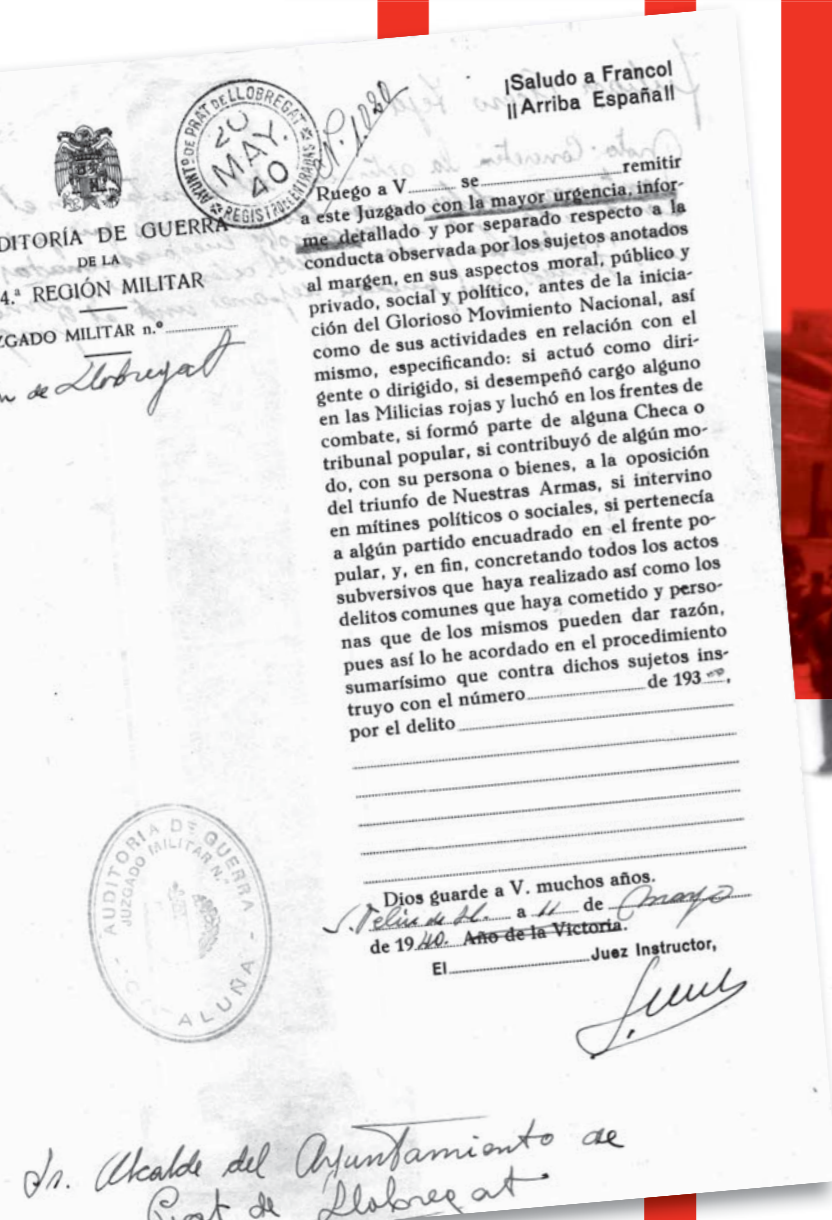

15. Soldats de l'exèrcit popular de la República reparant un bombarder a l'Aeroport del Prat. Octubre de 1936.

16. Grup de cenetistes del Prat en la commemoració de l'Onze de Setembre a Barcelona l'any 1937.

LA REPRESSION FRANKQUISTA

17

18

La derrota republicana significà la fi d'un marc polític en el qual els treballadors havien aconseguit importants avenços en les seves condicions laborals. La llarga dictadura que s'inicià el 1939 aplicà una repressió calculada i institucionalitzada que portaria molts pratencs i pratencques a l'exili, centenars a la presó i als camps d'internament i de treballs forçats i tretze van ser afusellats al Camp de la Bota. Eren els sectors més actius de la societat.

La maquinària franquista, des del principi de la guerra, s'havia dotat d'una legislació repressiva, destinada, principalment, a consolidar el nou règim feixista i a sotmetre els opositors, i no només els castigava a ells, sinó que infonia la por necessària per immobilitzar aquells que podien ser contraris al nou règim i que no s'havien significat fins al moment. Totes les organitzacions polítiques, sindicals i culturals van ser il·legalitzades i es va suprimir el dret de reunió i d'associació.

17. Treballadors sortint de La Seda de Barcelona (1960).

18. Oficials de marina visiten la fàbrica de La Seda. Juny de 1946.

19. Un obrer de La Seda mostra les turbinas al governador civil de Barcelona, Bartolomé Barba. Març de 1946.

19

CAPITANÍA GENERAL
 DE LA
 4.ª REGIÓN MILITAR
 JUZGADO MILITAR
 Permanente nº 2
 Plazuela Sta. Mónica 29-21
 Núm. 1147

Reitero a V.S. mi escrito nº 1061
 de fecha 4 del pasado mes de octubre en
 el que le interesaba remitiera a este
 Juzgado con la mayor urgencia, informes
 sobre la conducta y antecedentes políti-
 co-sociales de los vecinos de esa loca-
 lidad cuyos nombres se indican al respal-
 do, ya que no obstante el tiempo transcu-
 rrido hasta la fecha no se ha recibido
 comunicación alguna sobre tal particular
 perjuicio y demora en la tramitación
 de la C.O. nº 282/IV/50 que contra los
 expresados me hallo instruyendo por ac-
 tividades clandestinas.
 Dios guarde a V.S. muchos años.
 Barcelona 3 de noviembre de 1950
 EL COMANDANTE JUEZ INSTRUCTOR

Sr. Alcalde Presidente del Ayuntamiento.
 PRAT DEL LLOBREGAT= (BARCELONA)

Al començar, citare Referència, número y fecha.
 Pase a *Miralles*
 El Secretario,

6 NOV 1950
 REGISTRO DE REGISTROS

Durant els anys quaranta, antics
 sindicalistes als quals es va afegir gent
 més jove, van aconseguir mantenir
 una organització en la clandestinitat,
 malgrat les grans dificultats i els riscos
 personals que implicava.

Com a conseqüència d'unes accions
 reivindicatives a La Seda, l'any 1950,
 es van produir acomiadaments i es
 va desarticular aquesta incipient
 organització. Una desena de militants,
 homes i dones, van ser detinguts i
 jutjats per un tribunal militar. Aquesta
 seria una tònica habitual durant
 tota la dictadura. Els conflictes a les
 empreses, com les mobilitzacions del
 1958, acabaven amb l'acomiadament
 d'algunes de les persones més
 significades.

Un dels anys amb més accions
 reivindicatives va ser el 1962. Durant
 el conflicte del mes de maig, els
 obrers van ocupar mig quilòmetre de
 l'autovia de Castelldefels. Aquesta i
 altres accions, fora del lloc de treball,
 han estat considerades com noves
 formes de lluita que no s'havien fet
 fins aquell moment.

En aquest marc, l'any 1964 es creen
 a Catalunya les Comissions Obreres
 (CCOO), que al Prat van tenir una
 implantació forta i ràpida.

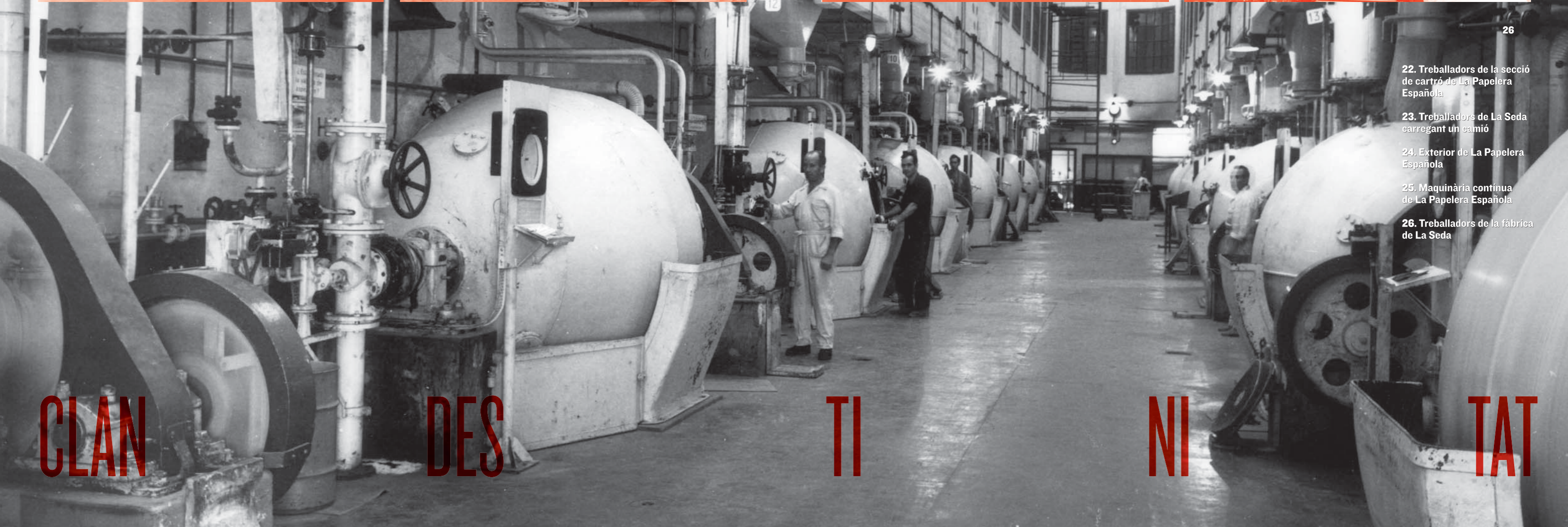
20

20. Treballadors de La Seda al laboratori d'homologació.

21

21. Espai interior de La Seda.

CONS TRU IR LA

22. Treballadors de la secció de cartró de La Papelera Española

23. Treballadors de La Seda carregant un camió

24. Exterior de La Papelera Española

25. Maquinària contínua de La Papelera Española

26. Treballadors de la fàbrica de La Seda

CLAN DES TI NI TAT

27

Durant el règim franquista, amb els drets de vaga i associació prohibits, sense dret de negociació i amb els augmentos salarials dictats pel govern, el moviment sindical va saber aprofitar les esclatxes en el sistema laboral en benefici de la classe treballadora.

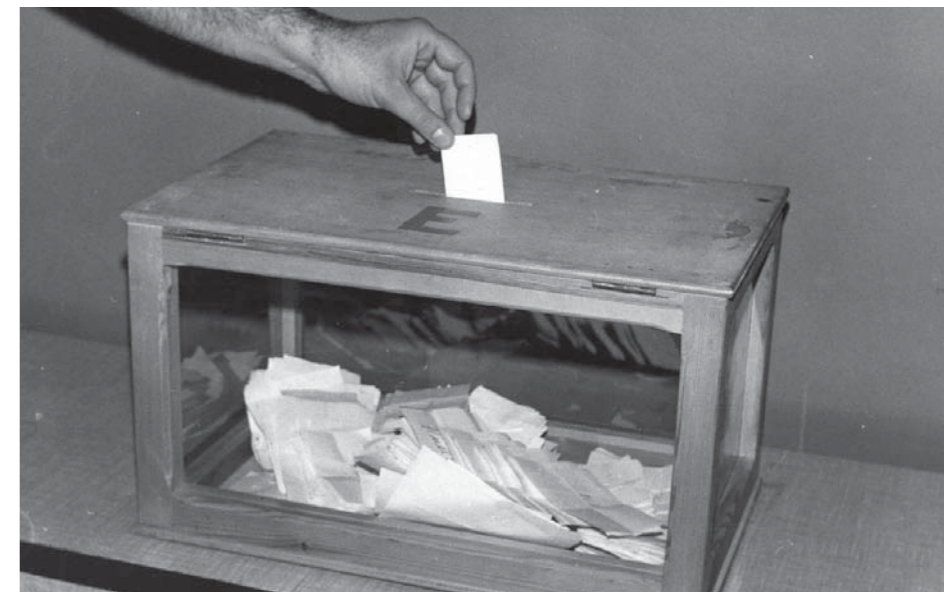
El règim va crear, el 1938, la Central Nacional Sindicalista (CNS), un sindicat vertical que agrupava de manera obligatòria empresaris i treballadors. L'aprovació de la Ley de Convenios Colectivos Sindicales, del 24 d'abril de 1958, va reforçar l'organització sindical i política dels treballadors, ja que restablí, amb limitacions, la possibilitat de negociació directa entre els representants dels treballadors i dels empresaris, en el marc del sindicat oficial. Introduïts en la CNS, alguns sindicalistes van poder presentar-se als processos que establia el règim, com les eleccions sindicals, l'establiment dels enllaços sindicals i els jurats d'empresa.

Les organitzacions sindicals, clandestines, van utilitzar el recurs de presentar-se a les eleccions verticals durant els anys seixanta i fins ben entrats els setanta.

Malgrat les dificultats, a la majoria d'empreses locals es feren mobilitzacions per reclamar millors condicions laborals, en especial pel que fa als horaris i als torns de treball, i salarials.

28

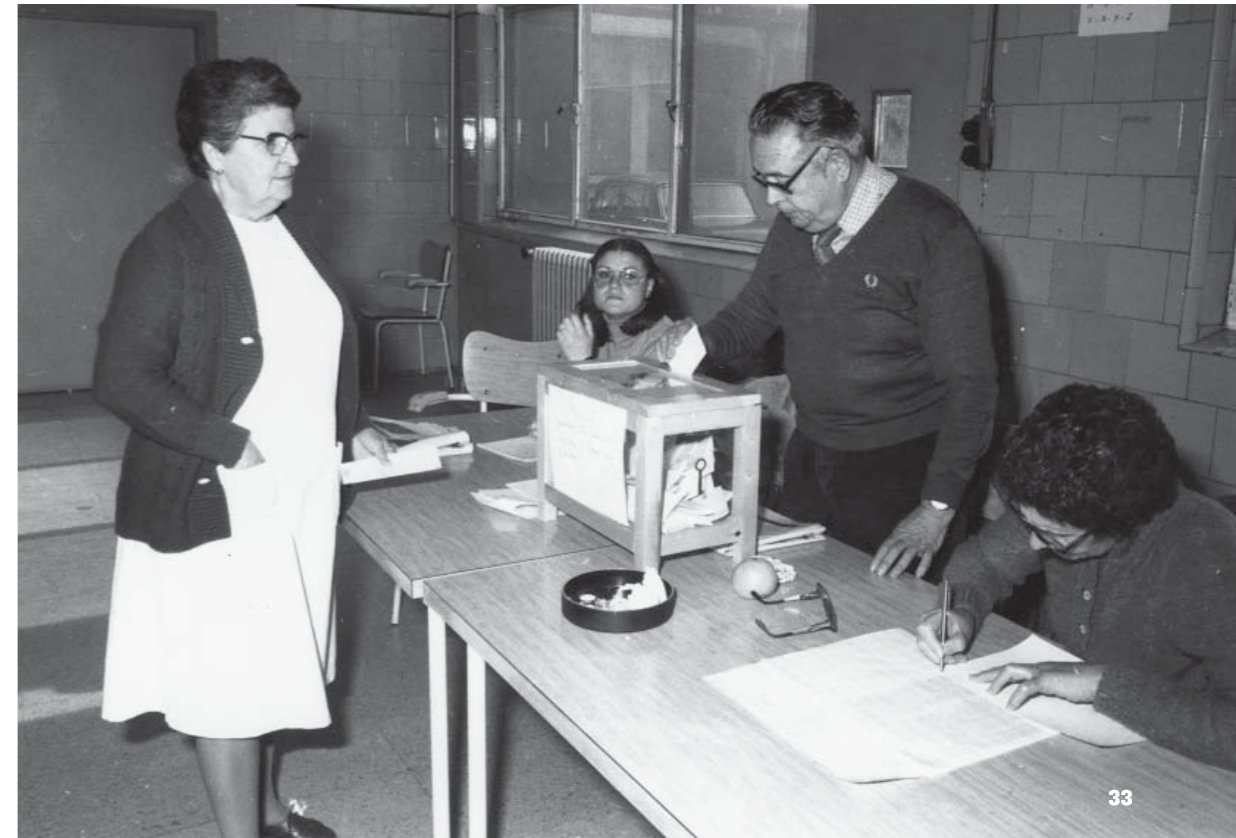

27, 28, 29, 30. Treballadors i treballadores de la fàbrica de La Seda votant en una de les primeres eleccions sindicals.

31. Eleccions per triar els membres del jurat d'empresa a La Seda l'any 1966.

32. Sessió informativa per als representants sindicals de la fàbrica La Seda, celebrada el 14 d'octubre de 1971.

33. Treballadora tot exercint el seu dret a vot.

34. Excursió de socis de la COV.

35. Treballadores de La Seda al menjador.

36. Menjador d'homes a La Seda dels anys 40.

37. Públic assistent a un partit de bàsquet.

La premsa no informava dels problemes que es debatien a les fàbriques, de les mobilitzacions, dels acomiadaments i les sancions o la selectiva repressió contra els dirigents més compromesos.

Com que les reunions sindicals no eren autoritzades, calia actuar amb enginy per escapar del control policial. Els actes lúdics i festius, com partits de futbol o innocents excursions, servien per establir estratègies d'actuació i organitzar accions. Els espais de descans de les fàbriques, com els menjadors o les cantines, eren aprofitats per passar consignes sense aixecar sospites.

El mitjà de propaganda més eficaç eren els fulls volants, les populars "octavillas", amb les quals s'intentava arribar al màxim de gent possible dins de la fàbrica i entre la població.

S'imprimien clandestinament en ciclostils del tipus conegut com "vietnamita", i els pasquins es passaven d'amagat utilitzant tota mena d'estratègies.

LES XAR

RES DE
COMUNICACIÓ

34

35

36

37

LA SOLIDARITAT

Una de les característiques més destacades del moviment obrer durant el franquisme va ser la solidaritat.

Moltes accions reivindicatives van tenir com a finalitat donar suport a accions dutes a terme per companys i companyes d'altres centres productius del Prat, de la comarca, molt activa en aquests anys, o de qualsevol altre lloc. Així, les vagues de la mineria asturiana del 1958 i del 1962 van comptar amb moviments de solidaritat al Prat, com a tot l'Estat.

També les actuacions policials i repressives contra els treballadors, que en alguns casos van comportar la mort d'alguns treballadors, van anar seguides d'accions de protesta solidàries arreu.

Era freqüent que s'organitzessin rifes i col·lectes per ajudar els companys acomiadats o aturats, i eren moltes les famílies que reservaven una part del sou per si venien moments difícils.

El moviment obrer pratenc participà activament, amb altres col·lectius de la ciutat, en la demanda de millores, en especial als barris i a les escoles, amb greus mancances en aquells anys.

VIERNES DIA 19 de MARZO 1973
A LAS 7 de la TARDE
EN LA IGLESIA de SAN COSME
RECORDATORIO
POR LOS OBREROS MUERTOS EN
ELDA, TARRAGONA, BASAURI y VITORIA
COMPAÑEROS TE ESPERAMOS!!!

La lucha de papelera es la lucha de todos, OS PEDIMOS VUESTRA SOLIDARIDAD. En estos momentos la ayuda económica, con ser muy importante, NO ES SUFICIENTE. En estos momentos solidarizarse con papelera SIGNIFICA: ASAMBLEAS EN LAS FÁBRICAS, PAROS en todas las empresas, y hacemos un llamamiento especial a las más importantes de El Prat, POR LA READMISION DE TODOS LOS DESPEDIDOS! POR TODAS NUESTRAS REIVINDICACIONES! UNIDOS VENCEREMOS! VIVA LA LUCHA DE LA CLASE OBRERA!
Trabajadores Unidos de Papelera
18 de mayo de 1973.

38

BRERA

39

38. Manifestació a l'autovia de Castelldefels, davant La Papelera Española.

39. Segona capçalera de la manifestació en contra del desviament del riu, el 17 de setembre de 1976, amb representants sindicals i de partits d'esquerra del Prat.

40. L'any 1962, en plena dictadura franquista, un grup de treballadors del Prat va constituir, de manera assembleària, la "Cooperativa Obrera de Viviendas". En uns anys en què al Prat es produí l'arribada massiva de molts immigrants que buscaven feina a la indústria, la Cooperativa va ser una resposta a les necessitats

d'un important col·lectiu humà i, alhora, va posar en evidència la ineficàcia de l'administració franquista per fer front a aquesta realitat.

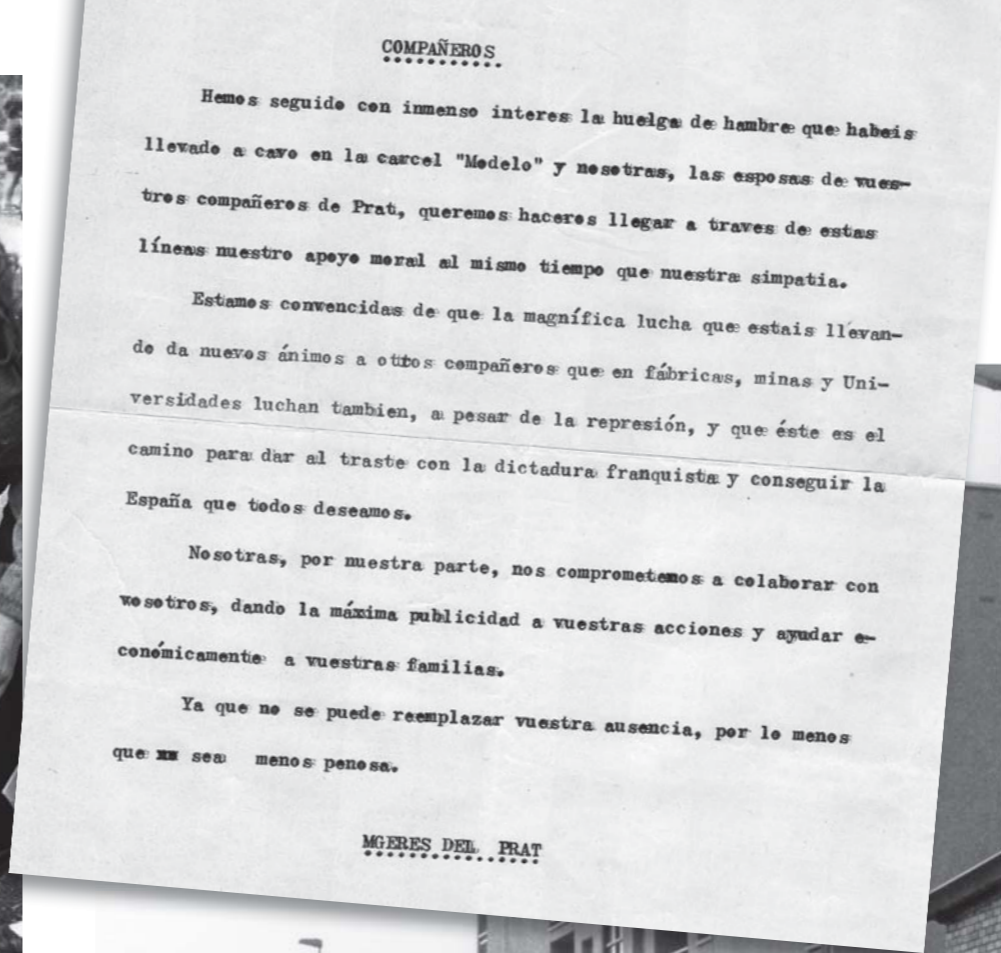
41. Les reivindicacions per aconseguir noves escoles i l'eliminació dels barracons provisionals van mobilitzar amplis sectors de la població

i comptaren amb el suport actiu del moviment obrer, molt combatiu en els anys setanta.

42. El moviment sindical s'implicà activament en la lluita veïnal per aconseguir millores a la ciutat, en especial als anys setanta, al final de la dictadura, quan el Prat experimentava un

creixement molt ràpid i amb greus mancances en serveis i infraestructures. La lluita del barri de Sant Cosme per aconseguir habitatges dignes és un bon exemple de la implicació solidària de veïns, associacions i diferents col·lectius de la ciutat, inclosos els sindicats, per la consecució d'aquestes millores.

LALLUITA POLITICA

A partir dels anys seixanta i sobretot a començament dels setanta, la lluita sindical va anar adquirint un caire polític amb accions que eren reivindicatives però que intentaven, cada cop més, soscavar els fonaments del règim.

Les organitzacions polítiques i sindicals, des de la clandestinitat, treballaven per crear un front ampli de lluita contra la

dictadura de Franco, tot aprofitant la major tolerància a què es veia obligada davant les pressions internacionals.

Al Prat, des del 1973 i fins a l'arribada de la democràcia, les vagues i mobilitzacions van ser constants.

La mort de Franco, el 20 de novembre de 1975, va posar en marxa un procés imparable de transformacions

polítiques. Els successors del règim intentaren perpetuar-lo, però l'amplitud de l'oposició ho va fer impossible i va forçar una transformació democràtica. S'aconseguí la legalització de tots els partits i sindicats. L'any 1978 van tenir lloc les primeres eleccions sindicals lliures i democràtiques.

44

45

46

47

36 | 37
El viernes, día 30 del pasado mes de Septiembre, a las 2 de la tarde, la dirección repartió carta de despido a 29 compañeras, acusándolas de bajo rendimiento.

Posteriormente, en las negociaciones llevadas con la dirección en la Delegación de Trabajo, ésta reconoció que el problema real era que no tenía trabajo para todas nosotras.

Ahora estamos intentando negociar con la dirección el gravísimo problema que representa el despido para las compañeras citadas. Entre nuestras compañeras despedidas se encuentran personas de edad avanzada y viudas con varios hijos que solo tienen este salario para poder subsistir.

La empresa está adoptando una postura muy dura. Nosotras estamos encerradas en la empresa presionando y protestando, para lo que necesitamos de todo vuestro apoyo, ya que queremos conservar nuestro puesto de trabajo, por ser el único medio de vida que tenemos.

El miércoles, día 11 del corriente, recibimos la visita del compañero MARCELINO CAMACHO, junto con otros compañeros de Comisiones Obreras de El Prat, los cuales se entrevistaron con la dirección y, después de un largo cambio de impresiones, ésta se comprometió a comenzar unas negociaciones efectivas a la mayor brevedad.

EL PRAT, 13 de Octubre de 1.977

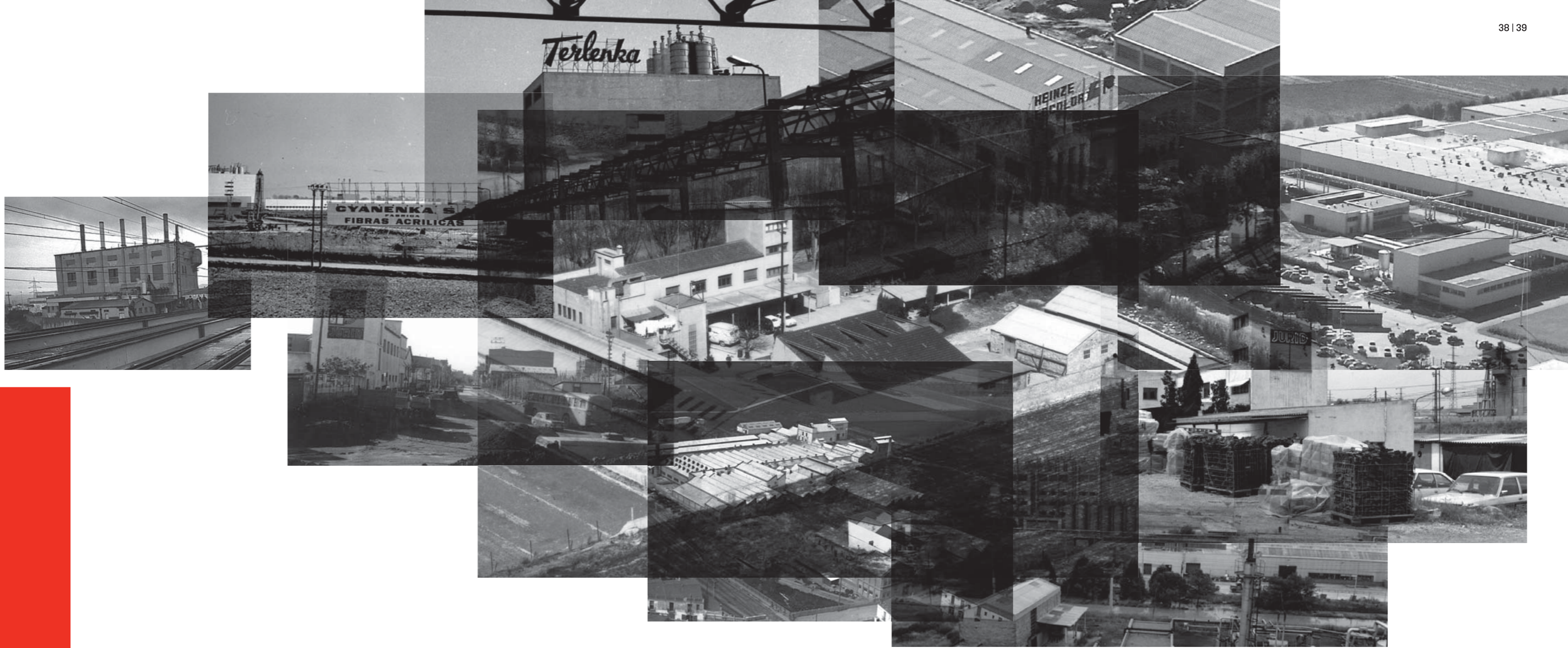
43. Manifestació dels treballadors de la SEAT el 22 de febrer de 1978.

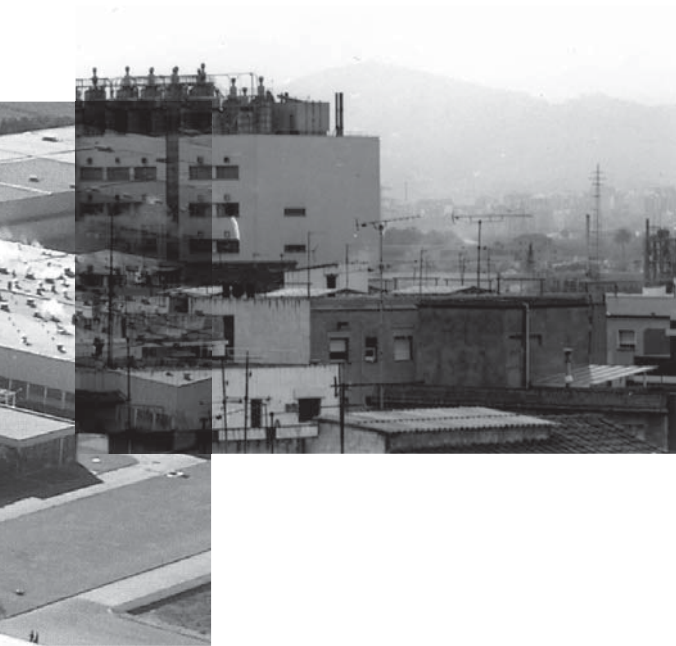
44. Eleccions sindicals a La Seda l'any 1978.

45. Manifestació de treballadors de la SEAT el 8 de novembre de 1978.

46. Capçalera de la manifestació dels treballadors de la SEAT, el 8 de novembre de 1978.

47. Concentració a Montjuïc de treballadors i treballadores de l'empresa SARRIÓ.

Coordinació i textos

Marga Gómez Inglada

Documentació

Olga Duque, M. Pau Pàmpols i Olga Paretas

Disseny

Óscar Calzada

Correcció de textos

CNL del Prat de Llobregat

© de l'edició

Ajuntament del Prat de Llobregat

Plaça de la Vila, 1. El Prat de Llobregat

Documentació

Arxiu Municipal del Prat de Llobregat:

Fons Municipal, Fons Simeón Monfort,

Arxiu Nacional de Catalunya, Arxiu Històric

de CC.OO de Catalunya.

Fotografies

Arxiu Municipal del Prat de Llobregat:

Fons Municipal, Fons Josep Monés i Amat,

Fons l'Abans i Fons La Seda de Barcelona;

Arxiu IISG (International Institute of Social

History), Arxiu fotogràfic de Barcelona,

Col·lecció fotogràfica de l'Arxiu Històric de

CC.OO de Catalunya, Cooperativa Obrera

de Viviendas, Joaquim Aranda, Pedro García

Vela, Santi Gil Ruiz, Gerard Giménez Mor,

Imma Martínez Roma, Marta Ponce de León,

Aureli Poyato i Antoni Rodés Inés.